

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdagué Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 " trimestre.
Un número sol. 0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.

Xampany Catalá de la acreditada marca **CODORNIU**
de San Sadurní de Noya.
Se ven en las confiterías de Pere Fo-

nalleda, «La Confiansa» de Vila jermans, Rosendo Crous, Joseph Garriga, en la drogueria de Joseph Formosa y en las principales fondas.

GRAN COPISTERIA DE MÚSICA
DE

FERNANDO FOLGUERA

CARRER DE MITJ DIA, NÚM. 41

Se copian ab prontitut y esmerada perfecció tota classe de
travalls de música.

PREUS CONVENCIONALS

RETALLS

La conducta de 'n Moret, l' insigne malfactor del treball patri, lo comerciant quebrat que vol donar lliçons d' economia política es asombrosa per lo ridícula. Había jurat y perjurat que si no s' aprobava 'l conveni que á mida de son gust havia concertat ab Alemania, per tot lo dia 15 del mespassat, dimitiría. La fetxa passá, lo conveni está com estava, y allí tenen á nostre flamant ministre, passeijantse satisfet, continuant gosant las prebendas de la cartera y mes aferrat que may á sos tretze ape-

sar de las continuadas protestas del pays y de las mil vergonyas que ha d' escoltar cada dia.

Pero ja ho diu un adagi nostre segons per qui tot lo mon es seu» y al actual ministre d' Estat que ha tingut d' escoltar moltes coses groixudas en pochs dias, sembla que li escau lo modisme puig per mes seguritat que un home tingui en sas apreciacions quant veu una oposició tant ferma per part de tothom es llògich que abandoni 'l camp y diga á sos contraris—veurem com ho fareu vosaltres.—

Donchs tením á en Moret que ni compleix la paraula ni procedeix llògicament..... Magníficas condicions pera ocupar lo carrech de ministre d' hisenda.

* * *

Hi ha qui suposa qu' en Moret ha sigut pels alemanys per que 's fassi 'l tractat ab aquella nació. Aixó no 's pot comprendre, donchs si aixís hagué sigút en Moret ja no sería ministre. Qui 's condueix segons lo apuntat en lo retall anterior, obra en conseqüència á son modo de procedir.

Are, si 's digués que ho será quant sigui aprobat, aixó ja es mes fácil, donada la passivitat que observa, per més que galleiji ab sa retumbant y vuida oratoria y fassi las delicias del Círculo Mercantil de Madrit, del fabricant *soi-disant* Girbau y demés comparsa lliure-cambista, parássits de la nació, que, á semblansa de la comparsería de l' escena sols serveixen per fer riure al públich ab sos estrambótichs moviments.

En Girbau que es tant imparcial y tant home de bé y li agradan tant las cosas claras, be podría contestar, are que 's frega continuament ab en Moret, á la següent pregunta:

¿Han saldat comptes ja lo senyor Moret y 'ls alemanys?

* * *

Y de 'n Sagasta ¿que s' en dihuen?

Tot un president de ministres, que es com dir lo qui fa ballar la nació, á horas d' are no sab (!) si 'l tractat alemany es bó ó dolent.

Millor que Práxedes li escauría 'l nom de Cándido, essent com es tot candor.

Pobret Sagasta, no sab si 'l tractat es bó ó dolent y la nació alemana quant fineix lo plasso pera admetrel aplica als nostres

productes la tarifa de guerra ab un recarrech bastant crescut com dientnos; no volém lo tractat perque es dolent (sic:) los espanyols ens voleu amagar l' ou.

Se compren que 'n Sagasta no ho sábiga, ha tingut feyna en fer barallar la seva colla ab la dels altres camándulas canovins, y aixó realment als homes de bon govern los preocupa mes que las qüestions económicas del pahís. Primer que tot la política, naturalment, Espanya es floreixent y riquíssima y no 'ns hem de preocupar de res mes que de la xarrameca, hem de fer lo que aconsella la comedia «lo que aquí falta es más política, y menos administración.» O sinó que responguing los obrers, tots tenen feyna; que ho diguin los bracers andalusos, tots trevallen. Estém en plé pahís de Xauxa, tothom viu tant ricament, gracias als bons governs que no 'ns mereixém.

Una de la cosas que mes lo preocupan es la qüestió de la calor, vol disfrutar un tranquil istiu, al fí y al cap las cambras colegisladoras de res serveixen sinó que siga pera preguntar en Romero, el *zimpático antequerano*, si don Amós Salvador ha passat bé la nit, ó per xuclar carmel·los en las tribunas del Congrés los habituals espectadors del monótono saynete de la política. La calor ha vingut sobtada y també vol sobtar los pressuposits, las lleys pendents y los tractats. Vol passar diliciós istiu perque, vaja, fa admetlla aixó de que *un número*, en Montero Rios, se 'n vaiji á Lourizan y ell lo sarjento 's fongui á Madrid apesar de afirmar que son govern es sólit.

Pero 'ls tractats s' han de presentar, apesar de que haigin infringit la Constitució sos mediadors, apesar de que la reyna hagués fet las manifestacions als obrers plenyentsen, apesar de totas las arbitrarietats qu' enclohuen, apesar de las protestas, apesar de tot; ell, lo Cándido don Práxedes vol presentarlos; un tractat mes ó menos no 'ns vé d' aquí, las caixas del Tresor vessan l' or y no 'ns hem de apurar.

Un tractat, poca cosa, *un mito*, doném gust á las potencias extrangeras, aixís veurán que es ilimitada nostra proverbial *hidalguía*.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo ministre d' Hisenda ha fet lo malalt uns quants dias no se sab encara per quina causa.

Hi ha qui creu que ha sigut per no presentar los pressupcsits fins á última hora.

Hi ha qui assegura que feya l' enfadat per motius purament particulars.

Siga com siga, lo cas es que ell no assitia al Congrés ni al Consell de Ministres, si be 's pasejava tot tranquillet per los carrers mes c ntrichs de Madrit   todas las horas del dia.

Mentrestant en lo Congrés no faltava may qui preguntés per la salut del nebot de 'n Sagasta, excitant las riallas de la concurrència.

Res, un joch de noys en tota forma.

Aviat la tasca de governar consistir  en veurer qui 's burla mes y millor del pahis que 'ls aguanta.

* *

Y tota aquesta comedia, totxa y fastigosa ha acabat ab la presentació d' uns presu-
posits que ja se saldan en lo paper ab lo insignificant deficit de uns 5 milions de duros.

 Visca la Pepa!

 Si quant se presentan ab superavit acab m per tancarlos ab un deficit de 60   80
millions de pessetas, ara que ja 's reconeixin 25 milions de pérduas, com s' acabar ?

 Com ha d' acabarse?

Mentjantse los pochhs milions que quedin aquesta colla de politichs fam lichs que
després de desgovernarnos acaban per xuclarnos tota la sanch de las nostras venas.

Discutint en lo Senat lo senyor Sagasta ab la senyor Chavarri, deya lo jefe dels lli-
berals que feya molt be lo senador bilba  de demanar pera sa regió los mes grans bene-
ficia, pero com ell no te predilecció per cap regió determinada no pot mirar ab simpatias
las tendencias del meeting de Bilbao.

 Y perquè no ho pot mirar ab simpatias?

 Perqu  all  's demanava que Espanya fos pels espanyols?

 Volia potser que fos no mes que pels politichs?

 Pobre Sagasta!

 Posat al cap de un ministeri y no tenir prou seny pera comprendre lo que convé
als interessos del pahis!

* *

Lo mes xocant de tot es la declaració aqu lla de que ell no te predilecció per cap re-
già determinada.

Tant si li endona Castilla, com Galicia, com Andalusia, com Catalunya.

Los Sagastas no tenen p tria, ni tenen llar, ni han crescut en cap poble hont se guar-
din amorosament los recorts de la familia.

Per ells lo mateix es una regió que un' altra, igual es Espanya, que qualsevol altra
potencia europea.

Per això, sens dupte, ara treballan en favor d' Alemania.

 Com que ells no tenen predilecció pera una cosa n  per altre!

Son dels que van ab lo sol que mes escalfa. Partidaris de lo que 'is dona mes.

A falta de un tros de terra hont concentrin tots sos amors y sas esperansas,   falta

d' una Pàtria que 'ls parli al cor ab sas gestas gloriosas, ab sos recorts inolvidables y ab sa llengua apresada en la falda de la Mare, aquestos nous Quijotes de nostra degenerada política, tenen tot lo mon per ample camp de engrandiment y fortuna.

Ya ho diu lo ditxo:

«Qui no te dallonsas tot lo mon es seu.»

CRÍSSIS FERRO-VIARIA.—CAUSAS.—REMEYS

CONFERENCIA DONADA EN LA LLIGA DE CATALUNYA PER L' ENGINYER INDUSTRIAL DON MANEL FOLGUERA Y DURÁN

I

Senyors:

Un nou conflicte pera Catalunya 'm porta avuy á reclamar la vostra atenció. Además de la ruina de la agricultura, además del perill de la industria y la depreciació de la propietat, una altra calamitat amenaça encara al nostre poble ab la feixuga críssis ferro-viaria y 'ls interessos dependents d' ella.

Realment sembla, senyors, que 'l nostre pahís estiga próxim á finir. Arreu se parla de bancarrota y de miseria, tothom anuncia y deplora la negror del pervindre. Y lo més dolorós per cert es que aquets malestar y pessimisme se manifestan sols al exterior en sospirs y jeremiadas de femellas y criaturas, quan lo que caldria son resolucions virils y enérgicas pera extirpar las causas del mel en sos propis fonaments.

Pero no 'ns anticipém á comentar y entrém en materia.

CAUSAS PRIMERAS DE LA CRÍSSIS FERRO-VIARIA

Está avuy preocupant la atenció pública la apurada situació económica en que 's troban las Companyías de ferro-carrils espanyolas, y llur actitud al demanar als Poders Públichs quant y ajuda en la fonda críssis que atravessan.

Examinant los termes del problema, hem de deixar sentat en primer lloch que 'l conflicte económic ferro-carriler no es novetat d' avuy precisament. Fá anys, molts anys, desde sa aparició á Espanya que se sent á parlar casi sempre de llástimas á la majoria dels que hi intervenen. No te res de estrany: lo mal ve ja de sos principis.

Moltas de las líneas gastaren en sa instalació més de lo que tenian pressupostat, sia per error de càlcul ó per lo que 's vulga; ab tot aixó l' Estat las hi entregá las subvencions de lley ab la relació als tipus pressupostats y no conforme als resultants de las obras llestas; y aixís s' explica que la majoria de las Empresas comensessin ja sas tasques d' explotació ab un peu fora camí. Consecuencia natural del primer error: á major capital gastat menor proporció de rendiments, desequilibri que han extremat encara algunas Companyías ab emissions de valors fetas posteriorment, no totes d' absoluta necessitat pera la defensa del capital fundador, y per tant en detriment d' aquest.

Y no está aquí únicament lo pecat original de las sobreditas entitats, sino altre aspecte se 'n pot registrar més grave encara. Aixís com en al-

tras nacions se considera la indústria de ferro-carrils com una empresa d' utilitat pública, necessaria en absolut pera 'l desenrotll del tràfec comercial y ab aquest del foment de totes las fonts de riquesa del país, en aquesta desdixada Espanya s' ha considerat tot lo contrari. En altres Estats s' ha dispensat á las Companyías de tot impost fins al moment en que las accions constitutivas de son capital tinguessin cubert un tan per 100 prudencial considerat com á *mínimum* lligitim d' interessos, y fins en alguns, com á Fransa, s' ha garantit aquest tant per 100; á Espanya, ben al revés, no sols s' ha desatés tota consideració al capital destinat á obra tan públicament beneficiosa y se li han carregat varis impostos sense tindre en compte sas ganancias ni sas pérduas, sinó que s' ha arribat á faltar á la Lley general de ferro-carrils, limitant ab recárrechs especials sobre 'ls viatjers y las mercaderías «la facultat exclusiva per part de las Empresas de percebir, mentres duri la concessió y ab arreglo á las tarifas aprobadas, los drets de peatge y de transport» facultat clarament consignada en l' art. 20 de dita Lley.

S'agravá considerablement aquesta actitud del Estat Espanyol respecte als capitals empleats en ferro-carrils quan s' ha pogut recordar que l' any, 43 al tractarse de las condicions que havian de presidir las contratas en cuestió, lo Govern manifestá entendre que garantia al accionista un interés al capital y una amortisació segura en l' espay de 99 anys, criteri que 's confirmá per un article que s' eleva á lley l' any 1850 y que diu aixís: «Mentres s' aproba y sanciona la lley sobre ferro-carrils presentada pel Govern de S. M., podrá aquest fer ó ratificar concessions provisionals; y, además de las ventatjas, franquicias y exempcions acordadas pels decrets de concessió de las respectivas Empresas, garantir á aquestas l' interés mínim del 5 % més 1 % d' amortisació dels capitals invertits y que s' inverteixin en los ferro-carrils que están construhintse actualment ó que 's construheixin d' ara en avant.»

Ab tan enlluernadoras promesas atragué 'l Govern dspanyol quantiosos capitals indigenas y extrangers pera la construcció de ferro-carrils obra de grandíssima utilitat pública y fins de verdadera necessitat nacional, pero á quina poch hi hagueran concorregut propis ni extranyis sense alguna garantia ferma, donada la magnitud de la Empresa y la exposició del negoci.

L' Estat espanyol ha confirmat una vegada més ab aquesta informalitat la incompetencia, 'ls pochs escrúpols y 'l curt seny de la gent que 'l mangonejan desde molts anys-ensá.

IMPOSTOS

Resultat positiu d' aquest abandono per part del Estat ha sigut la natural decadencia dels valors sobre ferro-carrils, los quins han anat baixant de sos tipos de creació fins acomodar-se á la quantia dels migrats interessos que rendeixen, y han arribat darrerament en algunas Companyías á tipos basats sols en l' esperit de conservació dels accionistas, quins han vist convertir-se en pérduas los rendiments de la explotació.

¿Ahont son las causas agravants que han produhit aquesta rápida cayguda y la críssis consegüent? Continuém examinant la conducta dels governs espanyols pera esbirnarho.

En primer lloch y de una manera directa ha anat l'Estat augmentant los impostos y càrregas sobre 'ls capitals y rendiments de ferro-carrils cada dia ab major voracitat, com ho ha fet ab los demás elements de riquesa pátria. Avuy las ditas Empresas en mitj de sa ruina pagan al Govern central pels següents conceptes: impostos sobre 'ls bitllets de viatgers (10 %), sobre 'l transport d' efectes (15 %), sellos móvils en los billetes y talons de mercaderías, pago por la inspecció, vigilancia y policía del govern, contribució industrial y recárrechs sobre 'ls dividendos repartits á las acciones; contribució territorial; impost sobre 'ls sous del personal; drets reals de liquidació y timbres sobre emissió d' acciones y obligaciones; drets de consúm d' olis y grassas; timbres móvils sobre 'ls documents de comptabilitat, carfells y anuncis en general; impost sobre las obligaciones amortisadas, y últimament s' hi ha afegit l'impost de 0'5 per 100 sobre 'ls capitals nominals que representan las acciones y obligaciones; á tots los quals han d' afegirse altres de carácter general que es innecesari mencionar.

Aixís l'Estat se fa la part del lleó en lo reparto dels productes de la explotació ferro-viaria.

Pero aixó no es prou encara. Ademés l'Estat beneficia sobre las companyias baix lo concepte d' estalvis realisats per medi del ús dels ferro-carrils, com ho son los que afectan en los rams del servey de correus, conservació de telégrafos, tránzits de militras y marinos, transports de guerra, conducció de penats y presos, y altres accidentals que no cal detallar.

Per tots aquets conceptes, entre cobro d' impostos y beneficis indirectes, adquireix l'Estat tan crescuts rendiments sobre las Empresas ferro-viarias que superan un bon tros als obtinguts pels mateixos socis de varias d' ellas. Aixís podém citar com á mostra á la Companyia del Nort, en la cual en dotze anys d' explotació, desde 'l 80 al 91 inclusiv, las acciones varen cobrar un promedi anyal de 15'87 pessetas ca a una, mentres que l'Estat guanyá sobre la mateixa 26'79 pessetas, ó sia un augment de 68'81 per cent, aixó sense comptar que en las anyadas de pérdua com la pasada, mentres las acciones no han tingut un clau de fenefici, 'l Govern de Madrid no s' ha deixat perdre ni un céntim dels cuantiosos beneficis que ell incondicionalment se te senyalats.

Se deduheix d' aixó que las subvencions otorgadas per l'Estat al tipo de 42 per 100 sobre 'l cost pressuposat en la instalació de las líneas, venen compensadas de sobras pel sanejat interés que 'l mateix Estat s' assigna en la explotació de las mateixas, interés que es un xich superior en molts cassos al del capital social. Pot comprobarse aixó en l' anterior cas, referent á la Companyia del Nort, dihent que l'Estat subvencioná la instalació de las líneas que ella comprén ab un capital de 370,800,477

pessetas; pero en cambi durant lo quinqueni del 87 al 91, ne tragué 59.458,690 pessetas, ó sian 11.891.738 pessetas per any, que equivalen á un intès de 3'21 per 100, quan lo capital de las accions n' obtingué solsa-ment 2'21 per 100 com á terme mitj del mateix quinqueni.

De manera que l'Estat entrega á las Companyias sas subvencions com una gran protecció que 'ls hi dispensa, ab la garantia de reembossarse folgadament son import al cáp de cent anys ab la reversió dels capitals y beneficis que pugan alicansar; pero, mentrestant, ja ha procurat directa ó indirectament, assegurar-se per l' espay de dít temps y de més un regular interés al capital de ditas subvencions. Atesa la hipocresia d' aquesta pseudo-protecció, ¿no 'ls hi sembla, senyors, que fora preferible tingues-sin los Guberns de Espanya la abnegació de declararse accionistas de las Empresas de ferro-carriis pel capital de subvenció, ab lo qual estaria al menys exposat als etzars del negoci no pas com ara que deixa enrrera en seguretat de guany als maiteixos obligacionistas?

INFLUENCIA DELS CAMBIS

Altras cirunstances han contribuït tambe á empitjorar las condi-cions econòmicas de algunas de las Emprosas, no sent de despreciar entre ellas las referents á las pérduas y averias de la darrera guerra civil, que en va solicitaren los hi fossin indemnizadas per lo Estat á semblansa d' altres que solen serho en cassos de forsa major; y las dependents de la lley de 1868 sobre la alteració de la unitat monetaria, que havia sigut fins á dita época 'l *real de vellón*, equivalent á 0'2632 de franch, y passá á serho la pesseta espanyola de valor més petit que 'ls quatre *reales de ve-llón* iguals á 1'05 pesetas, ocasionant lo cambi á las Companyias una pér-dua de 5 per 100 sobre tots sos ingressos. Aquestas contrarietats y algunas altras que fora minució detallar, las quals han costat en junt un grapat de milions, certament que no han causat per si solas lo malestar del ne-goci, pero sens dupte han cooperat á dificultar sa acció y han preparat lo camí del abim ahont acaba de abocarlas una darrera y decisiva em-penta.

Es aquesta la progressiva ruïna del Tresor Públich á consecuencia dels creixents déficits ocasionats per la mala administració, y com á efecte natural la elevació dels cambis sobre l' extranger.

En virtut d' aquests succeheix en la actualitat que un franch val 1'22 pesetas sobre moneda espanyola; y, com sia que 'ls productes de la ex-plotació ferrocarrilera se cobran aquí en moneda del país, y, per contra, gran part dels pagos de dividendos y amortisació d' obligacions s' ha de satisfer en moneda francesa, per residir al extranger los valors correspo-nents, d' aquí 'n ve un abrumador desequilibri entre ingressos y gastos que impossibilita la vida normal de las nostras Empresas.

Aixó dona per resultat que hi ha Companyias que devian liquidar sos darrers balansos ab beneficis reletivament apreciables fins al punt de permetre repartir *dividendo* llurs accions, y no han pogut realisarho per

la fatalitat del cambi que ha aixugat lapart dels rendiments y ocasionat encara á sobra pérduas de consideració consistents en alguns milions de pessetas. Aixís, per exemple, la mateixa Compayia del Nort, avans citada, se trobá en lo Balans provisional del any 93, refrent á casi tots los ramals que comprén, y que 's publica en Mars últim, ab un guany líquit de més de quatre milions de pesetas; pers com la pérdua del cambi en lo pago de cupons y amortisacions en l' extranger pujava á la respectable cantitat de set milions de pesetas en lloch de liquidar ab aquells beneficis, hagueren de ferho ab més de tres milions d' insuficiencia, contratemp impossible de resistir á llarga durada.

LO MEETING DE MATARÓ

Lo *meeting* celebrat á Mataró lo passat diumenge pera protestar dels tractats de comers en projecte, fou sens dupte una de las notas mes sortints de la campanya proteccionista que d' un quan temps en sá ve sostenint Catalunya.

L' acte fou portat á terme ab la cooperació de la «Lliga de Productors» del Principat y ab lo valió concurs de digníssimas personalitats de Mataró, aixís fabricants com obrers quins hi tingueren una guapa representació.

La activa é industriosa ciutat de la Costa de llevánt, no podia deixar de fer sentir sa veu en aquest funestíssim plet en lo quin tant terriblement amenassada se troba la fabricació de género de punt, única industria á que 's dedica, donant treball á un número considerable d' obrers, que d' aprobarse lo tractat ab Alemania, se veurían privats de guanyarse, ab l' honrat treball, los medis pera atendre á las mes apremiants necessitats de la vida.

La reunió s' efectuá en l' espayós Teatro Euterpe, congregantse en dit local milers de personas, molt avans de l' hora anunciada.

Ocupá la presidencia lo senyor Sans qui després d' algunas paraulas posant de relleu la significació del acte qu' anava á celebrarse declará oberta la sessió concedint la paraula al Sr. Mora y Fontanils, qui parlá en representació de la premsa mataronina, demostrá l'importancia de la fabricació de género de punt en aquella ciutat, se mostrá partidari del arancel de 1892 y atacá durament la gestió del senyor Moret, qual pas pel ministeri d' Estat se traduheix sempre en atachs que perjudican los interessos del país.

A continuació parlá 'l conegut fabricant don Joseph Cabot, que, en paraula persuasiva y ab finas y enérgicas censuras, demostrá que la industria ha d' oposarse ab totas sas forsas á que ab un cop d' Estat se li arreassin los medis de subsistencia. Ab abundants datos probá que 'l tractat ab Alemania seria una calamitat per Espanya, perque es un contracte verdaderament lleoní. Opiná que ab tractat ó sense, Alemania 'ns comprará lo que li fassi falta. Ocupantse de las opinions favorables á d t

tractat, afirmá que no més hi ha la dels botiguers del Círculo Mercantil de Madrid que res produheixen, y la dels tapers, per més que aquets van desencaminats, puig á la fi'l tractat los hi seria tan pernicios com á las demás branques de la producció nacional. Manifestá que aquí no es possible pensar en tractats fins que tinguem una bona administració. Feu la critica de lo que ara patim, que ha evidenciat be lo que es 'l sufrir impassiblement que Alemania, no sols no s' acontentés aplicantnos sa tarifa de guerra, sino que la aumentés en un 50 per 100. Aquesta passivitat del govern nostre li inspira frases de justa y enérgica censura ab las que acaba son discurs aplaudidíssim per los concurrents.

Lo seguí don Pere Puig, de la Lliga de Productors del Principat. Ab molta justesa evidenciá com la actual cuestió es, ademés d' una cuestió de vida, una verdadera cuestió de dignitat pel país. Al efecte relatá, comentantlos elocuentment, los incidens diplomátichs de las negociacions pera 'l tractat d' Alemania, afirmant que la conducta del Govern sembla inspirada no mes que en interessos borts de la política, dels que no vacila en sacrificarshi la vida y la dignitat del país.

Don Jaume Recoder, culliter de suro, feu ús de la paraula pera afirmar enérgicament que á son entendre 'l tractat ab Alemania no es necessari á la industria tapera; afegint que ni tan sols la afavoriria, desafiant als tapers á que ho probin. Se mostrá partidari de que Espanya correspongui á la guerra de tarifas que li ha declarat Alemania, la que forsosament haurá de comprarnos lo suro per la senzilla rahó de que 'ls necessita y no pot anarlos á buscar á altra banda. Al efecte aduhí numerosos datos numéricchs. Acabá recomenant una ferma unió als productors á fi de que pogan imposarse als malts governants.

Acontinuació parlá 'l treballador senyor Colomer exposant moltes y fermes rahons pera probar que d' aprobarse 'l tractat ab Alemania los més perjudicats serán los treballadors.

S' alsá á parlar don Joseph Zulueta, president de la Lliga de productors, essent saludat ab un entussiasta aplauso. Comensá ab párrafos brillantíssims fent la apologia de la costa de lleván, que ha sabut alsarse de las calamitats, naturals á voltas com la pérdua dels taronjers, posant la industria dels géneros de punt á una alsada per demás envejables, distingintse entre tots ells los mataronins. Feu també la apologia del caràcter emprendedor y treballador de tot lo poble catalá que ha cubert son aspre terror de camps y vinyas, y l' ha poblat de fàbricas aprofitan la forsa hidràulica de sos rius, com demá aprofitará també la del caudalós Segre y arrencará 'ls tresors amagats en las entranyas dels Pirineus. Explicá la significació de la Lliga de Productors, associació que 's desenten de la infeconda política al ús, pera emplear tota sa energia en imposar als governs lo respecte degut á la producció nacional; mes, afegí, que la Lliga te altres propósitos dels aranzelaris, y que si ara s' ocupa dels tractats de comers més endavant s' ocupará d' altres assumptos d' interés capital pel país.

Valentse d' unas frases pronunciadas pel senyor Sagasta las de *si los tratados de comercio son perjudiciales al país, no se aprobaran* demostrá com aquí 's governa, ja que ellas evidencian que hi ha un quefe de govern que confessa ignorar si son bonas ó dolentas pera 'l país las disposicions que s' esforsa en fer adoptar, ó millor procura imposar. Opiña que 'l tractar d' Alemanya es mort. Pera evidenciar lo que podriam esperar de la política aranzelaria que 's preté imposarnos ara, pintá de ma mestra l' estat del país durant los deu anys en que imperá aquella política.

Acusá al govern d' haver faltat á la llei no responnent com era degut á la guerra de tarifas que 'ns ha declarat Alemanya; y afegeix que se li ha d' exigir que atengui als interessos de la producció nacional avans que á altra mena de compromisos internacionals que puga haver contret indegudament.

Recordá lo meeting proteccionista de Bilbao y aixó li serví per fer una pintura del poble euskar, honrat, treballador y fidel adorador de sas tradicions y llibertats simbolisadas per son gloriós roure de Guernica.

Acabá ab un elocuent párrafo, animant á la opinió á sortir de sa actitud passiva y á obrirse pas á través de tots los obstáculos, ja que sempre, y sobre tot baix un bon régimen constitucional democrátich, la opinió es superior als governants. Lo senyor Zulueta fou intorruptut moltes vegades pels aplausos que esclataren forts y entussiasistas al terminar sa peroració. Consignéu aquí que foren també molt aplaudits los demás oradors.

Seguidament s' aprobá per aclamació las següents conclusions:

«Considerant que tractantse d' una cuestió que es de vida ó mort pera moltes de las industrias pátrias, y además afecta á la dignitat d' Espanya per la manera com la ha extremat l' imperi alemany, no pot ni deu haverhi divergencias entre los bons espanyols.

Lo meeting acorda.

Primera. Recordar á tots los quefes de las agrupacions parlamentarias que es son deber usar de tots los medis útils pera impedir que 's consumi un acte que seria la desgracia de la pátria, portantla á sa complerta é immediata ruina.

Segona. Que s' elegeixi d' acort ab la Lliga de productors catalans una comissió del Principat de Catalunya que vagin á entendrers directament ab los productors de las demás regions espanyolas pera fixar los actes que de comú acort s' haurían de realisar en lo cas de que á tota costa 's pretengués portar á la práctica 'ls funestos tractats que retxassa 'l país productor.»

S' acorda enviar á Madrid los següents telégramas:

«A. S. M. la reyna regent.—Los obrers de Mataró envían á V. M. lo testimoni de son més fondo agraument per l' interés que ha demostrat sentir per la desvalguda classe treballadora, y s' atreveixen á demanar se digni posar baix sa generosa sollicitut la defensa del pa de nostres fills y que Deu concedeixi al seu aixís com á V. M. llarchs anys de vida, durant los quals pugui desenrotllarse 'l treball nacional y conseguirse la prosperitat de nostra pátria.»

«Excm. senyor don Manuel Durán y Bas.—Los obrers de Mataró envian á V. aixís com als demés digníssims individus de la comissió de tractats del Senat, lo testimoni de sa eterna gratitut per sa generosa campanya en defensa del treball nacional, gracias á la qual, nos permetém acariciar la esperansa de que no tindrán de ser exportats pera produhir en terra alemana los telers de géneros de punt que donan vida á aquesta ciutat».

Subscriuhen aquets telégramas una obrera y un operari de cada fàbrica.

A mitj dia 'l president declará acabat l' acte, y seguidament la mesa, acompanyada de la majoria dels concurrents, se dirigi á Casa de la Ciutat pera entregar al senyor Alcalde las conclusions votadas á fi de que las trasmetés al govern. L' alcalde, senyor Barba, rebé als comissionats en son despaig, manifestantlos hi que compliria ab molt gust lo que se li demanava, manifestant ademés estar conforme en un tot ab las reclamacions del seus administrats.

L I T E R A T U R A

AL SAGRAT COR DE JESÚS

(DESDE 'L PUIGMAL)

I

Desde exa afrau esquerpa y enasprada
del Pyrineu gegant,
desde 'l cim d' esta altiva serralada,
de neus eternes sempre coronada,
¡Cor de Jesús! jo os alsaré mon cant.

Jo os contaré mos planys com en la arbreda
los canta 'l rossinyol
quan veu que arriba l' hivernada freda,
y ni una branca per gronxars' li queda,
¡y entre les neus ha de morir tot sol!

Aucell enamorat de vostra Gloria,
la veig enmustehir,
y m' aixorda del sigle la cridoria
que, arrencant de per tot vostra memoria,
la veu del Paradís no vol sentir.

¡Miraula aquí á mos peus aquella terra
d' Otger y del Rey Gran;
la pàtria de la fe, lo llamp de guerra
que, serpejant arreu de serra en serra,
la Europa enlluerná ab sa llum brillant!

Veig á redós d' aquesta afrau superba
á Nuria y Font-Romeu:
¡l' una, á Maria en rusch d' arbós nos serva,
y l' altre, en un Calvari guarnit d' herba,
á un camp de Fransa alsa ab orgull la Creu!

¡Lo Cadi, Pedra-Forca y Costa-Bona
sembla heroyca legió

d' atletas vells á qui la neu corona,
que de la pàtria l' ardiment pregona
alsant al cel son glavi venjadó!

Ripoll y San Joan, Montgrony salvatge,
lo Mont y Requessens,
del art y de la fé mostran l' estatge,
y dels pobles devots en romiatge
á Deu nuntan los cànchichs com encens.

Montseny y Sant Llorens, á l' estelada
aixecan llurs cimals,
ronca per sos esqueys la tórrentada,
pyràmides semblant d' horrible alçada
que 'l cel basti de penyes colossals.

Lo Montserrat al lluny, sempre 's corona
d' una boyra sens fi;
diadema celestial que l' emprerona,
y 'hont los Angels adoran la Madona
com Moisès al Etern, en Sinai.

II

¿Aquest jardí que aquí á mos peus verdeja,
es vostre niu d' amor?
¿l' infern, que á tantes rasses senyoreja,
no ha corgelat eix arbre que rumbeja
de vostra fé la virolada flor?

Jesús, ¿exa es la pàtria que 'ns donareu,
lo vostre Paradís?

aquella en que tants mártirs engendraren,
y ni un penyal en ella no dexaren
que un dia vostre Nom no benehis?

Es ella, mes... ¡oh Deu! ¡de la heretjia
ja acull als mercaders;
al dubte y al plaher ab gran follia
s' entrega avuy: la que fon Reyna un dia,
esclava 's fa dels vicis extranjeris!

¿Qui guarda assi del cel les venerables
y sacrossantes lleys?
¿qui trepitxa tants idols despreciables,
y s' oposa á las turbes miserables
que s' han venut lo trono de cent reys?

¡Cor amantissim de Jesús! ¡los homes
no volen mirá' al cel
que haveu promés plé de eternals aromes,
y del dubte cegats entre les bromes,
moren com flors cremadas per lo gel!

¿Quin paradís sa pobre fantasia

veu entre 'l pler constant?
Quin premi espera 'l pobre cor que ansia
viure gosant, al arriar lo dia
de morir sense amor, desesperant?

Lo respecte á l' avior y á l' honra, davan
als fills ingrats, menypreu,
que en llengua extranya de primer resavan,
ab la propia, mes tart, os blasfemavan
¡y avuy ab totes juran guerra á Deu!

¡Cor de Jesús! ¡oh Cor amorosissim!
¡miráu á vostres peus
á Catalunya, lo verger riquissim
qu' heu escullit pera plantar suavíssim
l' arbre d' amor que ha de salva' als fills seus!

¡Salvéu la pátria, bon Jesús, y sia
tot' ella vostre altá'!
¡salvéula altra vegada per Maria,
que ha promés que la fè may moriria
en la terra que en vida trepitxá!

ARTHUR MASRIERA. S. J.

NOVAS

En altre lloch d' aquest número comensem á publicar integra la important conferencia que ab lo tema de *Crissis ferro-viaria; efectes; remeys*; doná en los salons de la patriótica associació de Barcelona «Lliga de Catalunya», lo passat dimecres, nostre compatrici y estimat redactor don Manel Folguera Durán.

Pláunos consignar que la conferencia del senyor Folguera, certament ben oportuna en las actuals circumstancias, meresqué á cada instant entussiasmas mostrás d' aprobació de la concurrència, en la que hi figuravan molts accionistas y obligacionistas de ditas vías férreas.

Al finalisar lo senyor Folguera son treball fou calurosament felicitat y aplaudit per los concurrents, quins acordaren expedir á la comissió que gestiona á Madrid que s' auxilihi á las empresas ferro-viarias, lo següent telégrama:

«Comissió empresas ferro carril.—Madrid.

La reunió públida celebrada en lo local de la «Lliga de Catalunya» acordá per aclamació: apoyar la petició de las empresas ferro-viarias quina crisis depén excludivament dels pagos al extranger recarregats ab la elevació dels cambis; designar la prórroga de las concessions sense unificació, sols proporcionada á la situació de cada empresa, com únich remey práctic y eficás pera aguantar momentáneament la bancarrota, salvant las pérduas inmdiatas del país; y rebutjar l' alsa de tarifas y demás recursos d' influencia contraria als restants interessos nacionals, com també categóricament lo domiciliar á Espanya 'l pago dels valors

residents al estranger per ésser una informalitat atentatoria als contractes establerts, constituint una immoralitat manifesta.—President. *Suñol*.

Segons tenim entès es ja un fet la instal·lació en nostra ciutat de los Germans Maristas, los quals obriran un Colegi de primera ensenyansa en lo carrer de Sant Joan y á la vegada se encarregarán del Colegi de Sant Joseph establert en lo carrer del Jardí.

L' Alcalde senyor Comas ha disposat, ab molt bon acert, que sian vacunats gratuïtament quants lo sollicitin, en ho Socorro Sanitari, instalat en los baixos de nostras Casas Consistorials.

Avuy y demá celebrarà sa tradicional festa major la població de Olesa de Montserrat.

La Associació de Catòlics d' aquesta ciutat celebrarà avuy diumenge la festa de son patró *Lo sagrat cor de Jesús* ab solemnes funcions religioses en la parroquia de Sant Feliu y una vetllada literaria-musical en lo local de la Associació.

En dits actes hi pendrà part l' eminent orador sagrat y sabi escolapi Rvent. P. Llanas.

Lo pròxim dissapte 16 del corrent y á las 9 y mitja del vespre, tindrà lloch un gran Concert per la orquesta *Muixins*, en lo Saló Sabadellés (Jan). Lo programa se compon de escullidas pessas de concert.

La entrada será rigurosament ab invitació.

Ab lo títol de *Romancer català històrich, tradicional y de costums*, lo llorejat poeta y Mestre en Gay Saber don Francesch Ubach y Vinyeta, ha publicat lo segón aplech de sas composicions patrióticas. Hem tingut l' honor de rebre l' expressat llibre en nostra Redacció y prometém á nostres llegidors tractarne ab la estensió deguda, en un dels vinents nombres.

Al surtir de la presó modelo de Madrid una cordada de presos que anavan destinats als penals de Ceuta y Saragossa, al passar per la plassa de Santa Bárbara un d' ells se va tallar las cordas y fugí.

Al intentar detindrerlo un revendedor de verduras d' aquella plassa rebé una ferida d' arma blanca que li inferí lo fugitiu.

Aixó demostra la escrupulosa vigilancia que hi ha en las presons y las midas de seguritat que adoptan los conductors de presos.

Segons llegim en los periódichs de Málaga la cantitat que aquella pro-

vincia deu als mestres de primera ensenyansa, puja á un milió sis mil vuitcentas deu pessetas.

Lo ministre de Foment que en son pressupost ha cedit tres milions de pessetas pera acabar las obras del nou Seminari de Madrid, bé podria donar alguna ordre pera que cobressin los infelissos mestres d' estudi.

Lo President de la «Unió Catalanista» ha rebut lo següent afectuós ofici del senyor Alcalde de Balaguer en que 's dona una noticia que segurament satisfará á nostres lectors:

«Ajuntament Constitucional de Balaguer.—Presidencia.—La corporació de ma presidencia ha tingut á be, ab fetxa d' avuy, acordar que en commemoració de la brillant Assamblea tinguda en aquesta ciutat los dias 13 y 14 del corrent se dongui 'l nom de *Plassa de la Assamblea Catalanista* á la que radica junt al colegi de PP. Escolapis.

Al rebre en tal sentit y ab entussiasm la proposició presentada per lo regidor senyor Pratdepádua fou votada per unanimitat, acordant al mateix temps posar aquest acort en coneixement del President de la «Unió Catalanista» de Barcelona; y al ferho permetim significarli en nom de la Corporació y Presidencia 'l més viu plaher ab que cumpleixo l' encàrrech, afegintli que per tal motiu aquest Ajuntament no ha cregut extingir més que en part lo deute de gratitut y regoneixement contret en mérits de la deferencia de la «Unió Catalanista,» al designar aquesta ciutat pera la celebració de la avans dita *Assamblea*.

Tot lo que tinch lo gust de comunicar á V. als deguts efectes.

Deu guardia á V. molts anys.—Balaguer, 29 de Maig de 1894.—*Antoni de Rubies*.

Senyor President de la «Unió Catalanista» de Barcelona.»

Es d' aplaudir lo patriotich acort del Ajuntament de Balaguer, essent de desitjar que tingués dignes imitadors.

Avuy diumenge, á las 3 de la tarde se celebrará á Molins de Rey un meeting que promet estar molt concorregut, pera protestar contra 'ls tractats, y en lo qual pendrán la paraula, entre altres, los senyors don Antoni de P. Capmany, industrial, don Pere Puig y Marqués y don Ramon M.ª Catá de la Torre, advocats y propietaris.

La Cambra dels Comuns, á Londres, acceptá 'l día 21 del mes prop-passat, en segona lectura, lo bill relatiu al govern local de la Escossia.

Després d' aquest acort, lo bill ha pasat al Comité permanent encarregat dels assumptos d' Escossia.

Ha produhit forta sensació entre la gent política de Europa la cayguda del primer ministre de Bulgaria, Stambuloff, atribuhida á la personal voluntat del soberá d' aquell regne lo príncep Ferran.

Stambuloff es un polítich d' universal anomenada.

Nascut en Tirnova l' any 1853, feu sos estudis en Odessa, y á 17 anys entrá en lo moviment polítich de son pays, y començá á treballar en favor del deslliurament de Bulgaria, sa patria, junt ab En Zankoff y En Karaveloff. Quan la independència de Bulgaria fou proclamada per tractat de Berlin, Stambuloff fou elegit membre de la Constituyent búlgara, y desde llavors ha desemenyat sempre un paper principal en la vida política de son pays. Ara exercia 'l Govern desde 1887, en que ell lográ que fos elegit soberá per la Dieta de Tirnova d' aquell any, lo príncep Ferran, ab tot y la oposició de les potencies.

Dipósit de pianos

de la fàbrica **ESTELA Y BERNARREGI**, la mes acreditada en sa classe

UNICH REPRESENTANT EN SABADELL

JOAN COMAS FAURA

Se venen de tots preus al comptat y á plassos á DOS DUROS setmanals. Tots los pianos d' aquesta casa son assegurats de tot defecte de construcció per 10 anys.

Se 'n venen també á cambi de tota classe de mercancías, com son panyos y tota mena de géneros que pугan convenir al venedor.

Aquesta casa 's cuyda de tota classe de reparacions y afinacions per delicadas que sian.

Dirigirse al carrer de Colomer, 24: **JOAN COMAS FAURA**

DOCTRINA CATALANISTA

PER
FIDEL CONSTANT

Composta de fórmulas senzillas y fácils de retenir á la memoria pera 'l fí de propaganda patriótica especial á que deu destinarse.

PREU: UN RAL

Se ven en la Imprempta d' aquest periódich.

Imprempta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186.—SABADELL.